

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

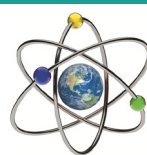
No9(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 212 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyati	10
<i>Maxmudova Fotima Shamshidinovna, Murodjonova Shahzoda Elyor qizi</i>	
Turli tayyorgarlik darajasidagi nemis tili talabalarining kommunikativ kompetensiyasini differensial mashqlar orqali takomillashtirish	15
<i>Nafisaxon Nuriddinova Tolib qizi</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar ta'limida STEAM yondashuvining ilmiy-nazariy asoslari	19
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, G'ulomova Maryam Baxrom qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida yosh professor-o'qituvchilarning kasbiy moslashuvini mentorlik asosida boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishning mazmuni	23
<i>Boybekova Farog'at Iskandarovna</i>	
Developing Prospective English Teachers' Pragmatic Interactional Competence Through a Hybrid Pedagogical Discourse Model.....	27
<i>Makhliyo Safarova</i>	
Boshlang'ich sinflarda topishmoqlarni o'rgatish metodikasi	33
<i>Pirmatova Ozodaxon Saparboyevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida individual yondashuv orqali talabalarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish ...	37
<i>Nurova Malika Abduszairovna</i>	
Informatika fanini o'qitishda o'quvchilarning media savodxonligini summativ baholash metodikasi	41
<i>Qodirova Dilnoza Abdusalim qizi</i>	
O'quv materiallarini tanlash va moslashtirishda kompetensiyaviy yondashuvning amaliy shakl, usul va vositalari	46
<i>Xabibullayeva Shoir Shukurillayevna</i>	
Autodesk 3ds Max muhitida maxscript asosida pluginlar yaratish texnologiyasi va ularning samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	50
<i>Nizomov Sunnatilla Egamberdi o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish usullari va texnologiyalari.....	56
<i>Turdimuratov Baxtiyor Kurbonovich</i>	
Taekvondochilarda musobaqaoldi yuklamalarni me'yorlash.....	61
<i>Nasilloev Akobir Murodjon o'g'li</i>	
Globalashuv sharoitida turkiy davlatlar yoshlarida yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	66
<i>Nazarova Dilfuza Xolmirzo qizi</i>	
Dual ta'limda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda fan dasturlari va pedagogik amaliyot mazmunini sinxronlashtirishning didaktik mexanizmi	71
<i>Umurov Zarif Latifboyevich</i>	
Система подготовки учащейся молодежи в Узбекистане к военной службе и современные организационно-правовые основы	76
<i>Садыков Рустам Музафарович</i>	
Эпоха искусственного интеллекта и цифровизации как фактор трансформации высшего образования.....	81
<i>Сабирова Шахноза Шавкатовна, Саидова Шоира Шагиясовна</i>	
O'quvchilarning lirik asarni anglash va talqin qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion metodlari...	85
<i>Kadirova Mashhura Nasirovna</i>	
Talaba xotin-qizlarda milliy harakatli o'yinlar orqali harakat faoliyatini tushunish va bajarish ko'nikmalarini nazorat qilish hamda ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi ahamiyati (eshitish analizatori cheklangan talaba qizlar misolida).....	90
<i>Turg'unova Dilnura Mamanazar qizi</i>	

Sport zallarida ultrabinafsha nurlanishdan foydalanish texnologiyasini sport fiziologiyasi va psixofiziologik mezonlar asosida baholash	96
Nazarov Sobir Usmonovich	
O'smirlarda axborot olish madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	103
Abdulxamidova Moxigul Bobirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnli masalalarni yechishga o'rgatishda yangi avlod darsliklaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	107
Zebo Qodirbekova	
5–6 yoshdagi bolalarda refleksiv faoliyat elementlarini shakllantirish usullari	111
Karshiyeva Shahnoza Turakulovna	
O'quvchilar fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	115
Tukhtabayeva Durdona Tulkunovna	
Xulq-atvor madaniyatini shakllantirishda art-terapiya va musiqaterapiyaning pedagogik imkoniyatlari (katta guruh tarbiyalanuvchilari misolida).....	120
Umaraliyeva Xadichaxon Xusanjon qizi	
Badiiy kulolchilik ta'limida "puzirok" sirlash texnologiyasining badiiy-estetik va metodik imkoniyatlari.....	126
Madumarova Zuhraxon Rashidjon qizi	
Autentik materiallar yordamida xorijiy til yo'nalishi talabalarining ingliz tilidan tinglab tushunish kompetentligini rivojlantirish omillari	131
Bobonazarova Fazilat Pardaboyevna	
Jadid maktablaridagi pedagogik g'oyalari asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ilmiy-metadologik asoslari	135
Fozilov Rustambek Shokirjonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida raqamli immunitetni shakllantirishning nazariy-metodik asoslari.....	139
Ikromova Mahbuba Vali qizi	
PISA xalqaro tadqiqoti natijalarining inson kapitali va iqtisodiy rivojlanishni prognozlash metodikasiga ta'siri	143
Laziz Xo'jaqulov	
Oliy ta'lim muassasasi imidjini shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar: tizimli tahlil va empirik yondashuv	152
Mirashirova Nargiza Anvarovna	
Magistrlarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish va tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	156
Nazarov Bahodir Mo'minovich	
Pedagogik diskurs ssenariylarini loyihalash texnologiyasi	159
Ochilova Nilufar Ulmasovna	
Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida sog'lomlashtiruvchi texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning jismoniy holatini optimallashtirish	163
Saidmurodov Hojiakbar Salim o'g'li	
Predictive Ai For Personalized Second Language Learning: Developing a Digital Model to Predict Learner Difficulties And Optimize Language Instruction.....	170
Shoxiniso Yusupova	
Real pedagogik vaziyatlar asosida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash.....	176
Sunnatov Zafar Ubaydullayevich	
Talabalarda aksiologik yondashuvlar asosida axloqiy munosabatni rivojlantirishning pedagogik asoslari....	181
To'rayeva Barno O'ktamovna	
Human–AI Collaborative Language Learning: Developing a Framework for Effective Interaction Between Language Learners, Teachers, and Generative AI	186
Tolibova Raykhonabonu	
Funksional, tabiiy-ilmiy va biologik savodxonlik imkoniyatlarining konseptual o'zaro bog'liqligi.....	191
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
Talabalarda emotsional intellektni rivojlantirishning psixologik kontsepsiyasi	199
Xamrayeva Aziza Farhadovna	

Содержание и условия развития физической компетентности у студентов.....	202
Джабборова Севара Асрокул кизи	
Современная дидактика высшего образования в условиях инновационной трансформации	207
Сабилова Шахноза Шавкатовна	

DUAL TA'LIMDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA FAN DASTURLARI VA PEDAGOGIK AMALIYOT MAZMUNINI SINXRONLASHTIRISHNING DIDAKTIK MEXANIZMI

Umurov Zarif Latifboyevich
Buxoro davlat pedagogika
instituti professori, pedagogika
fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD)

<https://orcid.org/0000-0001-5021-964X>

Annotatsiya: Maqolada dual ta'lim sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinif o'qituvchilarini tayyorlashda oliy ta'lim muassasasidagi fan dasturlari bilan maktabdagi pedagogik amaliyot mazmunini muvofiqlashtirish muammosi tadqiq etilgan. O'zbekiston Respublikasining ta'limga oid qonunchiligi, pedagog kadrlar tayyorlash bo'yicha me'yoriy hujjatlar, 2024–2025-yilgi Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi malaka talablari va fanlar katalogi qiyosiy kontent-tahlil qilingan. Tahlil asosida "mazmuniy sinxronlashtirish" tushunchasiga mualliflik ta'rifi berilib, uning maqsadli, mazmuniy, vaqt, faoliyat va natijaviy mezonlari aniqlashtirilgan. Fan mavzusi, kasbiy vazifa, real pedagogik faoliyat, mentor teskari aloqasi, refleksiya va korreksiyani bog'lovchi didaktik mexanizm hamda uni amalga oshirish matritsasi taklif etilgan. Tadqiqot nazariy-modellash-tiruvchi xarakterga ega.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, boshlang'ich ta'lim, pedagogik amaliyot, fan dasturi, mazmuniy sinxronlashtirish, kasbiy vazifa, didaktik transfer, mentorlik, refleksiya, kasbiy kompetentlik.

Abstract: The article examines the problem of aligning the content of university course programmes with the content of school-based teaching practice in the preparation of prospective primary school teachers within a dual education framework. A comparative content analysis was conducted of the legislation of the Republic of Uzbekistan in the field of education, regulatory documents governing teacher training, as well as the 2024–2025 qualification requirements and course catalogue for the Primary Education programme. Based on the analysis, an authorial definition of the concept of "content synchronization" is proposed, and its target-oriented, content-related, temporal, activity-based, and outcome-oriented criteria are specified. The study proposes a didactic mechanism linking the course topic, professional task, real pedagogical activity, mentor feedback, reflection, and correction, together with a matrix for its implementation. The research is theoretical and model-based in nature.

Key words: dual education, primary education, teaching practice, course programme, content synchronization, professional task, didactic transfer, mentoring, reflection, professional competence.

Аннотация: В статье исследуется проблема согласования содержания учебных дисциплин высшего образовательного учреждения с содержанием педагогической практики в школе при подготовке будущих учителей начальных классов в условиях дуального образования. Проведён сравнительный контент-анализ законодательства Республики Узбекистан в сфере образования, нормативных документов по подготовке педагогических кадров, квалификационных требований и каталога дисциплин направления "Начальное образование" за 2024–2025 годы. На основе проведённого анализа предложено авторское определение понятия "содержательная синхронизация", уточнены его целевой, содержательный, временной, деятельностный и результативный критерии. Предложены дидактический механизм, обеспечивающий взаимосвязь темы учебной дисциплины, профессиональной задачи, реальной педагогической деятельности, обратной связи наставника, рефлексии и коррекции, а также матрица его реализации. Исследование носит теоретико-моделирующий характер.

Ключевые слова: дуальное образование, начальное образование, педагогическая практика, учебная программа дисциплины, содержательная синхронизация, профессиональная задача, дидактический трансфер, наставничество, рефлексия, профессиональная компетентность.

KIRISH

Dual ta'limning huquqiy ta'rifi nazariy tayyorgarlikni ta'lim tashkilotida, amaliy tayyorgarlikni esa ish joyida tashkil etishni nazarda tutadi. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni 17-moddasida mazkur ikki muhit dual ta'limning tarkibiy qismlari sifatida belgilangan^[1]. Pedagog kadrlarni tayyorlashga doir PQ-289-son qarorda esa uchinchi va to'rtinchi bosqich talabalarining haftalik mashg'ulotlarini to'rt kun oliy ta'lim muassasasida va ikki kun maktabgacha hamda umumiy o'rta ta'lim muassasalarida amaliyot shaklida tashkil etish vazifasi qo'yilgan^[2]. Bu me'yorlar oliy ta'lim bilan maktab amaliyotini vaqt jihatidan yaqinlashtiradi.

Biroq ikki ta'lim muhitining mavjudligi ularning mazmuni avtomatik ravishda birlashganini anglatmaydi. Talaba oliy ta'lim muassasalari (OTM)da o'rganayotgan mavzu maktabdagi topshiriq bilan bog'lanmasa, amaliyot nazariy tayyorgarlikdan uzilgan kuzatuvlar va epizodik darslarga aylanishi mumkin. Aksincha, maktabdagi real vazifa fan dasturidagi tushuncha, metod va kutilayotgan natija bilan bog'langanda nazariy bilim amaliy qarorga ko'chadi. Shu sababli dual pedagogik tayyorgarlikning markaziy muammolaridan biri ta'lim muhitlarining faqat jadval bo'yicha almashinuvi emas, balki ularning maqsad, mazmun, faoliyat va natija jihatidan muvofiqligidir.

"Ta'lim to'g'risida"gi Qonunning 35-moddasi o'quv rejalar va dasturlari ta'lim bosqichining maqsad hamda vazifalari asosida ishlab chiqilishini, oliy ta'lim o'quv rejalarida amaliyot nazarda tutilishini belgilaydi^[1]. Ushbu talab fan dasturi va amaliyot dasturini alohida hujjatlar sifatida yuritish bilangina bajarilmaydi. Ular orasida kasbiy vazifagacha yetib boradigan mazmuniy aloqa yaratilishi zarur. Tadqiqotning maqsadi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dual tayyorlashda fan dasturlari bilan pedagogik amaliyot mazmunini sinxronlashtirish mezonlari va didaktik mexanizmini ilmiy asoslashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'qituvchi tayyorlash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarda dastur yaxlitligi, nazariya bilan amaliyotning aloqasi va kasbiy faoliyatga yaqin topshiriqlar muhim muammo sifatida o'rganilgan. K. Hammerness o'qituvchi tayyorlash dasturidagi uyg'unlikni umumiy g'oya, kurslar va amaliy tajribalar o'rtasidagi izchil aloqa sifatida tahlil qiladi^[6]. Ushbu yondashuv mazmuniy sinxronlashtirishni alohida fan yoki amaliyot doirasida emas, butun tayyorlov dasturining bog'lanish xususiyati sifatida ko'rishga imkon beradi.

P. Grossman, K. Hammerness va M. McDonald o'qituvchilikni amaliyotlar majmui asosida qayta konseptualashtirishni taklif etib, bo'lajak o'qituvchilarga kasbiy faoliyatning asosiy amaliyotlarini ko'rish, qismlarga ajratib o'rganish va bajarish imkonini berish zarurligini asoslaydi^[7].

I. S. Jenset, K. Klette va K. Hammerness besh davlatdagi o'qituvchi tayyorlash dasturlarini o'rganib, OTM kurslarining real sinf amaliyotiga qay darajada tayanganini "amaliyotga asoslangan o'rganish imkoniyatlari" orqali tahlil qilgan^[8].

Mazkur tadqiqotlar OTM mashg'uloti bilan maktab faoliyati o'rtasidagi aloqani aniq topshiriq va faoliyat darajasida loyihalash zarurligini ko'rsatadi.

S. F. Akkerman va A. Bakker turli ijtimoiy-amaliy tizimlar chegarasida bilim olishni "boundary crossing" nazariyasi doirasida tahlil qilib, identifikatsiya, koordinatsiya, refleksiya va transformatsiyani chegaralararo o'rganish mexanizmlari sifatida ajratadi^[9].

OTM va maktab alohida faoliyat tizimlari bo'lganligi sababli talabaning ular o'rtasidagi harakati faqat joy almashishi emas. U har bir muhitdagi bilim, til, me'yor va faoliyat usullarini o'zaro bog'lashi kerak. Bunda dars ishlanmasi, kuzatuv varaqasi, kasbiy topshiriq va refleksiv kundalik chegaralarni bog'lovchi didaktik vositalar vazifasini bajaradi.

Dual oliy ta'limni talaba nuqtayi nazaridan tadqiq etgan S. Krone va U. Mill akademik hamda amaliy tayyorgarlikning aloqasi dual dastur sifatiga ta'sir qiluvchi masala ekanini ko'rsatadi^[10].

M. Ratermann ham dual ta'limdagi akademik va kasbiy-amaliy o'quv mazmuni hamda o'quv joylarini o'zaro bog'lash muammosini alohida tahlil qilgan^[11].

Ushbu tadqiqotlar dual tuzilmaning o'zi mazmuniy integratsiyani kafolatlamasligini tasdiqlaydi.

J. Biggs va C. Tangning konstruktiv muvofiqlik nazariyasida kutilayotgan natija, o'quv faoliyati va baholash topshiriqlari bir-biriga mos loyihalanishi lozimligi asoslanadi^[12]. Mazkur g'oya dual tayyorgarlikka tatbiq etilganda fan mavzusi, maktabdagi kasbiy vazifa va baholanadigan natija bitta didaktik zanjirga birlashtiriladi.

D. Schönning refleksiv amaliyot konsepsiyasi esa amaliy tajriba faoliyatni tahlil qilish va qayta loyihalash orqali kasbiy bilimga aylanishini tushuntiradi^[13].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda dual ta'lim sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonini o'rganish uchun nazariy tahlil, qiyosiy tahlil, kontent-tahlil, pedagogik modellash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. O'zbekiston Respublikasining ta'limga oid normativ-huquqiy hujjatlari, boshlang'ich ta'lim yo'na-

lishining malaka talablari, fanlar katalogi hamda pedagogik amaliyot mazmuni o'zaro taqqoslandi. Olingan natijalar asosida fan dasturlari va pedagogik amaliyot mazmunini sinxronlashtirish mezonlari hamda didaktik mexanizmi ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'z DSt 3556:2021 oliy ta'lim mazmuni va bitiruvchi tayyorgarligiga qo'yiladigan umumiy talablarni belgilovchi me'yoriy asosdir^[3]. 2024- va 2025-yilgi Boshlang'ich ta'lim malaka talablari kasbiy faoliyat, kompetensiyalar, fanlar katalogi va amaliyot hajmini bir tizimda ko'rish imkonini berdi^[4; 5]. Qiyosiy tahlilda bakalavriatning jami hajmi har ikki yilda 240 kredit bo'lib qolgan. Ichki taqsimotda esa amaliy tayyorgarlik ulushi o'zgargan.

1-jadval: 2024–2025-yillarda Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi o'quv faoliyati tarkibi va kreditlar taqsimotidagi o'zgarishlar

O'quv faoliyati tarkibi	2024-yil	2025-yil	Aniqlangan o'zgarish
Majburiy fanlar	156 kredit	156 kredit	Hajm saqlangan
Tanlov fanlari	48 kredit	34 kredit	14 kreditga kamaygan
Malakaviy amaliyot	36 kredit	44 kredit	8 kreditga oshgan
Davlat attestatsiyasi	Alohida ajratilmagan	6 kredit	Alohida belgilangan
Umumiy hajm	240 kredit	240 kredit	Hajm saqlangan

Malakaviy amaliyot hajmining 36 kreditdan 44 kreditga oshishi real pedagogik faoliyat uchun ajratilgan o'quv resursi kengayganini ko'rsatadi. Bu o'zgarishning o'zi kompetentlik rivojlanganini isbotlamaydi. Kredit vaqt o'lchovidir; u mazmuniy muvofiqlik, mentor yordami va refleksiya mavjud bo'lgandagina kasbiy natijaga xizmat qiladi.

2025-yilgi fan katalogida "Boshlang'ich matematika kursi nazariyasi"ning 1-3-semestrlarda, "Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi"ning 4-6-semestrlarda hamda "Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi"ning 5-7-semestrlarda joylashtirilishi predmet bilimidan metodik tayyorgarlikka o'tish imkonini beradi^[5]. Biroq ushbu ketma-ketlik real sinfdagi kuzatuv, darsni loyihalash va o'tkazish vazifalari bilan bog'lanmasa, u faqat o'quv rejasidagi vaqt tartibi bo'lib qoladi.

Mazmuniy sinxronlashtirish - OTMda ayni davrda o'zlashtirilayotgan pedagogik, predmet yoki metodik mazmun bilan maktabda bajariladigan kasbiy vazifaning maqsad, mazmun, vaqt, faoliyat va kutilayotgan natija jihatidan o'zaro muvofiqlashtirilishi jarayonidir. Mazkur ta'rifda "sinxronlashtirish" bir xil vaqtda ikki joyda bo'lishni emas, o'rganilgan bilimning real kasbiy vazifada davom etishini anglatadi.

Maqsadli mezon fan mavzusi va amaliyot topshirig'i bir xil kasbiy natijaga xizmat qilishini talab qiladi. Mazmuniy mezon OTMda o'rganilgan tushuncha, metod yoki vositaning maktab topshirig'ida bevosita qo'llanishini bildiradi. Vaqt mezonini nazariy tayyorgarlik bilan uni qo'llash oralig'idagi uzilishni kamaytiradi. Faoliyat mezonini talabning kuzatish bilan cheklanmay, loyihalash, bajarish, tahlil qilish va asoslangan qaror qabul qilishini nazarda tutadi. Natijaviy mezon esa fan va amaliyot uchun umumiy, kuzatiladigan kasbiy natijani belgilaydi.

Mazkur mezonlar ikki holatni farqlash imkonini beradi. Birinchi holatda OTMda o'rganilgan mavzu bilan maktabdagi vazifa faqat nom jihatidan yaqin bo'ladi. Ikkinchi holatda ular orasida aniq faoliyat va natija aloqasi mavjud bo'ladi. Masalan, "differensial ta'limni o'rganish" bilan "maktab darsini kuzatish" bir vaqtda o'tkazilishi hali sinxronlashuv emas. Talaba turli tayyorgarlik darajasidagi o'quvchilar uchun topshiriq ishlab chiqib, uni sinab ko'rsa, natijani mentor bilan tahlil qilsa va keyingi variantga tuzatish kiritisa, mazmun faoliyatga ko'chadi.

Taklif etilayotgan mexanizm sakkiz o'zaro bog'liq bosqichdan iborat:

- me'yoriy va kasbiy talabni aniqlash;
- fan mavzusidagi tayanch bilimni ajratish;
- bilimga mos real kasbiy vazifani loyihalash;
- maktab sharoitida vazifani bajarish;
- mentorning mezonli kuzatuv;
- rivojlantiruvchi teskari aloqa;
- talabning refleksiyasi va faoliyatni korreksiyalash;
- murakkabroq vazifaga o'tish.

Bosqichlar ketma-ketligi nazariy bilimni amaliy harakatga, amaliy tajribani esa anglangan kasbiy bilimga aylantiradi.

Mexanizmning kirish qismi malaka talabi va fan dasturidagi kutilayotgan natijadan boshlanadi. Markaziy qismda talaba kasbiy vazifani bajaradi. Chiqish qismida mentor kuzatuv va talaba refleksiya asosida dars ishlanmasi, topshiriq yoki pedagogik qaror takomillashtiriladi. Shunday qilib, baholash faqat yakuniy ball qo'yishga emas, keyingi faoliyatni yaxshilashga xizmat qiladi.

1. Fan mavzusi va kutilayotgan natija
2. Maktabdagi kasbiy vazifa
3. Mentor kuzatuv va refleksiya
4. Korreksiya va keyingi vazifa

Mexanizmni fan va amaliyot dasturiga kiritish uchun har bir asosiy mavzu bo'yicha besh maydon to'ldiriladi. Birinchi maydon OTMdagi mavzu va uning kutilayotgan natijasini, ikkinchisi shu bilimni talab qiladigan maktab vazifasini, uchinchi talabning kuzatiladigan harakatini, to'rtinchi mentor teskari aloqasining mezonini, beshinchi esa talabning portfolio yoki boshqa dalilida qayd etiladigan natijani belgilaydi.

2-jadval: Fan mavzularini kasbiy vazifalar, talaba faoliyati, mentor teskari aloqasi va natija dalillari bilan sinxronlashtirish matritsasi

Fan mavzusi	Kasbiy vazifa	Talabning faoliyati	Mentor teskari aloqasi	Natija dalili
Didaktik tamoyillar	Real darsni tahlil qilish	Tamoyilning darsdagi ifodasini dalil bilan aniqlaydi	Tahlilning aniqligi va dalillanganligi	Dars tahlili varaqasi
Darsni loyihalash	Boshlang'ich sinf darsi loyihasini tuzish	Maqsad, faoliyat, metod va baholashni uyg'unlashtiradi	Maqsad-topshiriq-baholash muvofiqligi	Takomillashtirilgan dars ishlanmasi
Differensial ta'lim	Turli tayyorgarlik darajasi uchun topshiriq yaratish	Topshiriqlarni qo'llaydi va javoblarni tahlil qiladi	Topshiriq murakkabligi va tayanchlarning mosligi	Topshiriqlar to'plami va refleksiya
Pedagogik diagnostika	O'quv qiyinchiligini aniqlash	Mezon asosida ma'lumot to'playdi va sababni tahlil qiladi	Xulosa bilan dalilning mosligi	Diagnostik xulosa va korreksiya rejas
Tarbiyaviy ish metodikasi	Sinf ehtiyojiga mos tarbiyaviy faoliyatni loyihalash	Faoliyatni tashkil etadi va ishtirokni kuzatadi	Maqsad, metod va o'quvchi ishtiroki	Tadbir loyihasi va tahlili
Refleksiv faoliyat	O'tkazilgan darsni qayta loyihalash	Qaror sababini, natijani va o'zgartirishni asoslaydi	Refleksiyaning aniqligi va rivojlantiruvchi yo'nalishi	Refleksiv kundalik va yangi loyiha

Matritsa amaliyot topshirig'ini "dars kuzatish", "dars o'tish" yoki "hisobot yozish" kabi umumiy ifodalardan chiqaradi. Har bir topshiriq muayyan fan mazmuni, kuzatiladigan kasbiy harakat va natija dalili bilan bog'lanadi. Natijada OTM o'qituvchisi, maktab mentori va talaba bir xil vazifaning turli jihatlarini emas, umumiy kutilayotgan natijani ko'radi.

Mazmuniy sinxronlashtirish uch subyektning kelishilgan faoliyatini talab qiladi. OTM o'qituvchisi fan mavzusining kasbiy vazifaga aylantirilishini ta'minlaydi: kutilayotgan natijani belgilaydi, topshiriqning nazariy-metodik asosini tushuntiradi va baholash mezonini ishlab chiqadi. Maktab mentori vazifaning real sinf sharoitiga mosligini tekshiradi, talaba faoliyatini belgilangan mezonlar asosida kuzatadi va aniq teskari aloqa beradi. Talaba esa vazifani loyihalaydi, bajaradi, dalillarni yig'adi, qarorlarining natijasini tahlil qiladi va korreksiya kiritadi.

Sinxronlashtirish semestr boshlanishidan oldingi qo'shma rejalashtirishdan boshlanishi kerak. Fan sillabusi va amaliyot dasturidagi mavzular yonma-yon solishtirilib, har bir kasbiy vazifa uchun bajarilish haftasi, sinf yoki fan konteksti, mentor kuzatuv mezon hamda portfolio dalili belgilanadi. Semestr davomida qisqa muvofiqlashtiruvchi uchrashuvlar bajarilgan topshiriqni tahlil qilish va keyingi vazifani aniqlashtirishga xizmat qiladi.

Mazkur taqsimot OTM va maktab vazifalarini bir-biriga qo'shib yubormaydi. OTM ilmiy tushuncha va metodik asosni beradi, maktab real kasbiy kontekstni taqdim etadi, mentor esa faoliyat sifatiga doir dalillangan teskari aloqa beradi. Ularning integratsiyasi vazifalarning aynan bir xil bo'lishiga emas, umumiy kasbiy natijaga xizmat qilishiga asoslanadi.

Taklif etilgan mexanizmni joriy etishda mazmuniy muvofiqlikni besh savol orqali tekshirish mumkin:

- fan mavzusi qaysi kasbiy vazifaga xizmat qiladi;
- talaba maktabda aynan qanday harakatni bajaradi;
- ushbu harakatni kuzatish mezon nima;
- mentor qanday dalil asosida teskari aloqa beradi;
- talaba natijaga ko'ra nimani o'zgartiradi.

Ushbu savollardan biriga aniq javob bo'lmasa, didaktik zanjirda uzilish mavjud deb baholanadi.

Birinchi turdagi uzilish fan mavzusi uchun maktab vazifasi belgilanmaganda yuz beradi. Ikkinchi turdagi uzilish amaliyot topshirig'i bor, biroq u fan mazmuniga tayanmaganda kuzatiladi. Uchinchi turdagi uzilish mentorning bahosi umumiy taassurot bilan cheklanib, mezon va dalilga asoslanmaganda paydo bo'ladi. To'rtinchi turdagi uzilish esa teskari aloqa talabani keyingi faoliyatiga korreksiya sifatida kiritilmaganda yuz beradi. Mazkur tasnif amaliyot sifatini kredit yoki qatnashuv bilan emas, didaktik zanjirning to'liqligi bilan tahlil qilishga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Dual pedagogik tayyorgarlikning didaktik sifati talabani OTM va maktabdagi kunlari soni bilan to'liq belgilanmaydi. Asosiy shart - OTMdagi o'rganilgan bilimning maktabdagi real kasbiy vazifada qo'llanishi, mentor teskari aloqasi va refleksiya orqali qayta ishlanishidir. 2024–2025-yilgi fanlar katalogining qiyosiy tahlili amaliyot uchun ajratilgan kreditlar oshganini ko'rsatdi, ammo bu o'zgarish mazmuniy integratsiya mavjud bo'lgandagina kasbiy tayyorgarlikka xizmat qiladi.

Mazmuniy sinxronlashtirish fan mavzusi va amaliyot topshirig'ining maqsad, mazmun, vaqt, faoliyat hamda natija jihatidan muvofiqlashtirilishini anglatadi. Taklif etilgan mexanizm me'yoriy talabdan boshlanib, kasbiy vazifani loyihalash, real faoliyat, mentor kuzatuv, refleksiya, korreksiya va murakkabroq vazifaga o'tish bilan yakunlanadi. Mazmuniy sinxronlashtirish matritsasi ushbu jarayonni fan sillabusi va pedagogik amaliyot dasturida aniq ifodalash imkonini beradi.

Amaliyotga joriy etishda:

- *birinchidan*, har bir metodik fan bo'yicha maktabda bajariladigan kasbiy vazifalar bankini ishlab chiqish;
- *ikkinchidan*, OTM o'qituvchisi va mentor uchun umumiy kuzatuv mezonlarini belgilash;
- *uchinchidan*, fan sillabusi bilan amaliyot topshiriqlarining haftalik muvofiqlik xaritasini tuzish;
- *to'rtinchidan*, mentor teskari aloqasini talabani keyingi dars loyihasiga kiritish;
- *beshinchidan*, portfolio tarkibida boshlang'ich va korreksiya qilingan faoliyat mahsulotlarini birga saqlash tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 21-iyundagi PQ-289-son "Pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. <https://lex.uz/docs/-6079561>
3. Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar. O'z DSt 3556:2021. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2021-yil 19-oktabrdagi 35-2021-son buyrug'i bilan tasdiqlangan.
4. 60110400 - Boshlang'ich ta'lim bakalavriat ta'lim yo'nalishining malaka talabi. Toshkent, 2024.
5. 60110400 - Boshlang'ich ta'lim bakalavriat ta'lim yo'nalishining malaka talabi va fanlar katalogi. Toshkent, 2025.
6. Hammerness K. From Coherence in Theory to Coherence in Practice. Teachers College Record. 2006. Vol. 108, No. 7. P. 1241-1265. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00692.x>
7. Grossman P., Hammerness K., McDonald M. Redefining Teaching, Re-imagining Teacher Education. Teachers and Teaching. 2009. Vol. 15, No. 2. P. 273–289. <https://doi.org/10.1080/13540600902875340>
8. Jensen I.S., Klette K., Hammerness K. Grounding Teacher Education in Practice Around the World: An Examination of Teacher Education Coursework in Teacher Education Programs in Finland, Norway, and the United States. Journal of Teacher Education. 2018. Vol. 69, No. 2. P. 184-197. <https://doi.org/10.1177/0022487117728248>
9. Akkerman S.F., Bakker A. Boundary Crossing and Boundary Objects. Review of Educational Research. 2011. Vol. 81, No. 2. P. 132-169. <https://doi.org/10.3102/0034654311404435>
10. Krone S., Mill U. Dual studieren im Blick: Das ausbildungsintegrierende Studium aus der Perspektive der Studierenden. IAQ-Report 2012-03. Duisburg: Universität Duisburg-Essen, 2012. https://duepublico2.uni-due.de/receive/duepublico_mods_00045681
11. Ratemann M. Verzahnung von akademischen und betrieblich-beruflichen Lerninhalten und -orten. In: Krone S. (Hrsg.). Dual Studieren im Blick. Wiesbaden: Springer VS, 2015. P. 167-210.
12. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. 4th ed. Maidenhead: Open University Press, 2011.
13. Schön D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. New York: Basic Books, 1983.
14. Umurov Z.L. Dual ta'lim sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirish mazmunining konseptual asoslari. Pedagogik akmeologiya. 2026. 3-son (32). B. 75-80. <https://paresearchjournal.uz/index.php/journal/article/view/1065/980>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.